

No 1.janvārī stājās spēkā jaunais Pašvaldību likums, kura 58. pants paredz iedzīvotāju teritoriālo konsultatīvo padomju veidošanu, lai “nodrošinātu vietējo kopienu iedzīvotāju interešu pārstāvību un pašvaldības teritorijas attīstību, veicinot iedzīvotāju

savstarpējo sadarbību un saskaņotu rīcību kopējam labumam”.

Likums paredz, ka padomes varēs iesniegt pašvaldībā lēmumprojektus, iniciēt dažādu jautājumu izskatīšanu domē, ierosināt publiskās apspriešanas un iesaistīties citu jautājumu risināšanā. Lai arī vēl

nav pilnīgas skaidrības, kā novadā veidot iedzīvotāju padomju teritoriālo sadalījumu, kā nodrošināt padomes ievēlēšanu, ir skaidrs, ka to veidošanā būtiska nozīme būs vietējām kopienām, tostarp biedrībām, citām nevalstiskajām organizācijām.

Pēdējā laikā arvien vairāk runā par sabiedrības līdzdalību pašvaldības darbā, par sabiedrības rosināšanu, aktivizēšanu. Lai arī vairāk izskan apzīmējums “kopienas”, patiesībā nevalstiskās organizācijas (NVO), biedrības ir pietiekami liels spēks, uz ko balstīties pašvaldībai.

Cēsu novadā ir vairāk nekā 120 aktīvas nevalstiskās organizācijas, biedrības un kopienas, tā stāsta domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Egliņš – Eglītis. Viņš norāda, ka pirmais darbs, sākot rosināt līdzdalības jautājumu, bijis apkopot šos datus, un rezultāts iepriecinot, aktīvo organizāciju apzināšana turpinoties.

“Sadarbība ar tām notiek vairākos līmeņos,” norāda A. Egliņš – Eglītis. “Viens saistās ar pašvaldības līdzfinansējumu nevalstiskajām organizācijām, sporta, kultūras un citām biedrībām. Ru-

Nevalstiskās organizācijas – svarīgs posms līdzdalības jautājumā

nājot par šo sadarbību, vienmēr vērts minēt arī iedzīvotāju kopienas, kas gan nav nevalstiskās organizācijas, bet ir nozīmīgas iedzīvotāju iniciatīvu grupas. Tieši tās parāda, cik konkrētajā pagastā, apdzīvotajā vietā ir aktīva sabiedrība.”

Šobrīd izstrādes procesā ir rīcības plāns darbam ar kopienām, nevalstiskajām organizācijām un biedrībām. Tajā tiks definēts, par ko katrs atbild, jo biedrības ir ne tikai pašvaldības finansējuma saņēmējas, bet, kā uzsver domes priekšsēdētāja vietnieks, arī aktīvi iesaistāmas lēmumu pieņemšanas procesos, līdzdalībā pašvaldības darbā: “Pēc administratīvi teritoriālā reformas kļūvis skaidrs, ka nevalstiskajām organizācijām, biedrībām, vietējām iniciatīvu grupām ir ļoti būtiska nozīme, jo

pašvaldībās, manuprāt, sāk mainīties principi, kā kādā apdzīvotā vietā nodrošināt aktivitāti, kā uzziņāt par notiekošo konkrētā vietā, sabiedrības grupā.”

NVO, biedrības, kopienas pašvaldības finansējumam var piešķirties caur dažādiem tās izsludinātiem projektu konkursiem. Sporta organizācijām un biedrībām finansējumu iespējams piesaistīt, lai novadā organizētu sporta un veselīga dzīves veida veicinošus pasākumus, kā arī sporta veidu attīstībai. Iespējas ir dažādas, viss, protams, atkarīgs no cilvēkiem, kuri vada biedrības, darbojas tajās.

Ar aktīvākajām biedrībām vietvaras var slēgt deleģējuma līgumus, te var minēt biedrību “Cēsu mantojums”, kas sadarbībā ar novada pašvaldību piedāvā

konsultatīvu un izglītojošu atbalstu kultūrvēsturisku ēku īpašniekiem un iedzīvotājiem.

“Vērts minēt, ka sākotnējā iniciatīva nāca no pašas organizācijas,” stāsta A. Egliņš – Eglītis. “Viņi teica, ka gatavi palīdzēt, ka izprot problēmas šajā jomā, un tad bija jautājums, ko pašvaldība var darīt. Rezultātā jau vairākus gadus top deleģējuma līgums ar ikgadēju finansējumu, lai nodrošinātu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu.”

NVO, biedrības ir sabiedrības daļa, ar ko nepieciešams sadarboties, kas var kļūt par ciešu pašvaldības sabiedroto, saka A. Egliņš – Eglītis: “Šobrīd sākusies publiskā apspriešana par līdzdalības budžetu, un nevalstiskajam sektoram tajā ir ļoti liela loma. Pašvaldība grib saņemt viņu redzēju-

mu, viedokli, ko uzlabot dokumenta projektā. Svarīgi saprast, ka līdzdalības budžets būs atkarīgs no tā, vai būs biedrību, NVO, kopienu projekti vai nebūs. Kā jau esmu teicis, pašvaldībai ir būtisks iedzīvotāju viedoklis! Ir svarīgi, ka to saņemam jau pašā procesa sākumā, izstrādājot saistošo noteikumu projektus. Sabiedrības līdzdalība ir demokrātijas neatņemama sastāvdaļa, ko no šī gada mums ar pienākumu uzliek arī jaunais Pašvaldību likums. Aicinu izteikt komentārus ne vien par šo lēmumprojektu, bet arī citiem. Tas palīdzēs pašvaldības speciālistiem tos izstrādāt iespējami kvalitatīvāk!” □

Noteicošā ir vēlme darboties

Amatas novada attīstības fonds darbojas jau kopš 2008.gada, un vairāk nekā desmit gadus tajā ir Rīta Bukovska, Spāres pamatskolas direktore.

Jautāta par sadarbību ar pašvaldību, R. Bukovska stāsta, ka ar Amatas novada pašvaldību sadarbība bijusi ļoti sekmīga visus gadus, tagad tā sākot veidoties arī ar Cēsu novada pašvaldību: “Arī mēs piedalījāmies pasākumā Rozulas bijušajā skolā, uz kuru pašvaldība aicināja novada aktīvās biedrības, nevalstiskās organizācijas, lai informētu par paveiktajiem un plānotajiem darbiem iedzīvotāju iesaistes pasākumu īstenošanā. Tādas tikšanās ir svarīgas, lai visas puses var apmainīties ar informāciju. Mēs zinām vietējās vajadzības, varam tās nodot tālāk pašvaldībai, lai kopā pilnveidotu apkārtni.”

Var teikt, ka biedrības, organizācijas, kopienas plašajā novadā ir svarīgs vidutājs starp pašvaldību un vietējie iedzīvotājiem. Vietvara nevar uzrunāt katru cilvēku, bet caur aktīvajām biedrībām var sasniegt plašu sabiedrības slāni.

Pašvaldība arī dod biedrībām iespēju caur projektu konkursiem saņemt līdzfinansējumu ieceru īstenošanai. R. Bukovska norāda, ka Amatas novada attīstības fonds šo iespēju vienmēr izmantojis, arī tikko iesniegti divi pro-

jektu pieteikumi: “Tā ir ļoti būtiska iespēja paveikt ko vietējai sabiedrībai noderīgu, vajag to tikai izmantot. Mūsu biedrība darbojas trijās jomās, uz tām attiecas sabiedriskā labuma organizācijas statuss, darbība aptver visu bijušo Amatas novadu. Pirmkārt, tā ir pilsoniskā līdzdalība, atbalstām dažādus pasākumus vietējā kopienā. Otra joma ir kultūra, tur vairāki projekti saistīti ar Melānijas Vanagas muzeju, arī piesaistot “Leader” programmas finansējumu. Trešā joma ir labdarība, sadarbojamies ar “Ziedot.lv”. Ja atskatāmies uz paveikto, darbu saraksts ir ļoti plašs. Pirmais projekts bija atbalsts Krasnojarskas jauniešu braucienam uz Latviju. Vairākus kultūras projektus esam īstenojuši Nītaurē, savulaik uzstādot arī piemiņas vietu uz Sibīriju izsūtītajiem. Ģīkšos pirms gadiem desmit izveidojām treniņu zāli. Mūsu pusē ir vairākas aktīvas biedrības, tostarp pensionāru biedrība, iespēja darīt ir, ja tikai ir cilvēki, kuri atsaucas, grib palīdzēt, grib darīt.”

Viņa gan atzīst, ka aktīvo jau patiesībā nav daudz. Amatas novada attīstības fondā viņi esot tikai pieci. Arī pašai darbs skolā prasa daudz laika, enerģijas: “Visiem jau mums biedrība ir vaļasprieks, tā ir vēlme kaut ko izdarīt savas apkaimes, tajā dzīvojošo labā. Manuprāt, ne jau cilvēku skaits ir galvenais, noteicošā ir vēlme darīt, un tad arī daži cilvēki var paveikt daudz.” □

Viss balstās uz tiem, kuri grib darīt

Biedrība “Cēsu mantojums” dibināta 2017.gadā ar mērķi atpazīt un saglabāt Cēsu vēsturisko ēku vērtības, dzīvojot 21.gadsimtā.

Biedrības vadītājs, restaurators Jānis Tolpežņikovs stāsta, ka sadarbība ar pašvaldību veidojusies ļoti veiksmīgi: “Jau kopš izveidošanās brīža mūs atbalstīja. Taču svarīgi pašiem piedāvāt, ko varam darīt sabiedrības labā. Nebūs taču tā, ka pašvaldība sacīs – dibiniet biedrības, mēs jūsim atbalstīsim! Tā tas nestrādā, ir jāizdomā ideja, tad jāiet un par sevi jāstāsta! Ja piedāvājums būs vērtīgs, domāju, pašvaldība to pamanīs! Tai vienmēr nav jābūt kādai ļoti lielai idejai, katra vēlme izdarīt labu sabiedrībai, apkārtnē videi tiks agri vai vēl pamanīta.”

Var teikt, ka biedrība “Cēsu mantojums” trāpīja brīvā nišā, bija vairāki aktīvi vēsturisko namu īpašnieki, kuri nāca ar vēlmi palīdzēt arī citiem saglabāt vēsturisko mantojumu. Kā skaidro J. Tolpežņikovs, “paši zinājām, ko un kā darīt, bijām gatavi ar zināšanām dalīties, bet bija vajadzīgs finansējums, lai varētu rīkot mācības, sniegt konsultācijas. Tas rezultējās deleģējuma līgumā, pašvaldības finansējumā, protams, mums katru gadu jāat-skaitās par paveikto, lai saņemtu jaunu finansējumu, bet mēs par

atbalstu sūdzēties nevaram”.

Arī šobrīd Cēsu novada pašvaldība sadarbībā ar biedrību “Cēsu mantojums” izsludinājusi konkursu novada teritorijā esošo kultūras pieminekļu saglabāšanai. Mērķis ir atbalstīt un veicināt kultūras pieminekļu saglabāšanu, restaurāciju sabiedrības interesēs un uzlabot Cēsu novada iedzīvotāju dzīves vides kvalitāti.

Pašvaldības kopējais finansējums konkursam ir 50 000 eiro, viens projekts var pretendēt uz līdzfinansējumu līdz 5000 eiro ar nosacījumu, ka pieprasītais kopējais līdzfinansējuma apjoms nevar pārsniegt 70% no projekta attiecināmajām izmaksām, tas nozīmē, ka pašu finansējumam jābūt 30%.

J. Tolpežņikovs stāsta, ka konkurence būs liela, jo pagājušajā nedēļā notikušajā informatīvajā seminārā piedalījušies 24 intereenti: “Pieteikumu iesniegšanas termiņš ir aprīļa otrā puse, bet jau tagad skaidrs, ka visas vēlmes nekādi apmierināt nevarēsim. Taču pašvaldība teica, ja budžeta iespējas ļaus, finansējums varētu tikt palielināts. Lielā interese rāda, ka ejam pareizu ceļu, ka cilvēkiem mūsu darbs ir vajadzīgs.”

Ja biedrība aktīva, pašvaldība to novērtē. Pērn pēc biedrības iniciatīvas Līgatnē tika sarīkota meistardarbnīca “Koka fasāžu restaurācija”, tad arī pašvaldība iesaistījās, biedrība tika aicināta piedalīties vadlīniju izstrādē Līgatnes vēsturisko koka dzīvojamu ēku saglabāšanai, atjauno-

šanai un pārbūvei.

“Strādājam visa novada teritorijā, un to novērtē,” secina J. Tolpežņikovs. “Nenodarbojamies ar politiku, bet ar reāliem darbiem. Šogad dosimies uz Vecpiebalgu, brāļu Kaudziņu memoriālajā muzejā “Kalna Kaibēni” būs meistardarbnīca, tā katru gadu paveram arvien jaunus apvāršņus.”

Nevalstiskajā sektorā viss balstās uz tiem, kuri grib darīt, kuriem ir vēlme palīdzēt. Pašvaldība biedrībai atvēl zināmu finansējumu, taču, kā saka J. Tolpežņikovs, lielākā daļa aiziet meistariem, materiāliem: “Jāatzīst, arī mūsu biedrībā to darītāju nav daudz. Sākumā dibinātāju bija vairāk, bet svarīgi atrast tos, kuri gadu no gada gatavi strādāt. Šobrīd pārsvarā visu veicam divatā. Taču tas nemazina vēlmi darīt, un darbības plāns ir jau nākamajiem trim gadiem!” □

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.